

mike. — Dramatični odsek iz Trbovelj je na našem odru pred kratkim gostoval s prijazno igro »Pri kapelici« in je žel za svoj trud hvaležno priznanje. — Tudi domači pevski otroški cerkveni zbor se je v nedeljo dne 4. sept. postavil s pevskim koncertom in ljubko otroško igrico. Obilno ploskanje občinstva je bilo hvaležno priznanje za trud malih pevcev-igralcev in njihovih požrtvovalnih voditeljev. — Občni zbor katoliškega prosvetnega društva se vrši v nedeljo dne 9. t. m., popoldne po večernicah v društveni dvorani. Člani in njihovi prijatelji prijazno vabljeni! — Dne 28. septembra je tu umrl gostilničar, kovač ter posestnik g. Ivan Mandele. Naj počiva v miru!

Smartno ob Pakl. S hrepenenjem smo v sredo dne 21. septembra pričakovali, da nam bodo dali dežja oblaki, ki so se nam približevali od severozapada. A prišla je le majhna rosa. Toliko veselejši smo te dneve, ko smo vendar dočakali toli potreben dež. Akoravno smo v juniju in tudi v juliju dobili nekaj dežja, je vendar nastala pozneje huda suša, ki je naredila mnogo škode poljedelstvu. Najobčutnejše bo pomanjkanje krme, ajde, in sadje je ostalo zelo drobnost. Čuditi se moramo, da so mogli nekateri sadeži še toliko obroditi. Zelo nam bo olajšano, če bo mogoče dolgo v jesen pasti živino. — Pretekli teden je stroj v tovarni v Šoštanjju močno poškodoval desno roko Francu Koren iz Gavc. — V noči med 18. in 19. 9. je nekdo ob pol enih začel zvoniti kot bi bil požar. Potegniti je nameraval gasilce, ki so imeli popoldne tombolo in veselico ter se še ob tej uri niso vsi razšli. Tako igrčkaenje je obsodbe vredno, ker je naredilo precej razburjenja po župniji in nepotrebnega strahu. Ljudje še niso pozabili strahote dveh požarov v eni noči v preteklem mesecu, ko je ob 11. uri ponoči začela goret viničarija F. Bizjaka v Gavcah, pol ure pozneje pa shramba za seno pri vinogradu Fr. Rogla, gostilničarju v Šmartnem. Oboje je pogorelo do tal. — Spomniti se še moramo Mihaela Plešnika, ki smo ga pokopali v Gorenjem dne 1. avgusta t. l. Rajni je bil svojčas skrben in varčen gospodar na Mauharjevem posestvu v Skornem, ki ga je izročil svojemu sinu Vinku, ki sedaj enako gospodari in ohranja v časti in spoštovanju ime očetovo in svoje hiše. Rajni je bil veren katoličan brez omahovanja v svojem prepričanju. Trdno je veroval in vestno po veri živel. Bil je vzgled pobožnega tretjerednika. Ravno tako je bil odločno naroden Slovenec in je zvesto in vztrajno stal v vrstah bojevnikov, ki so se borili za pravice in srečno bodočnost svojega naroda. Dolga leta se je udeleževal tega boja, saj je bil mnogo mnogo let eden prvih občinskih odbornikov in ugleden posestnik. Zato so prihiteli verniki in možje tovariši v velikem številu na njegov pogreb, da se od njega poslovijo in mu izkažejo zadnjo čast.

Paka nad Šalekom. V teku 14 dni nam je sirena iz rudnika naznanila s svojim tužnim glasom kar tri požara. Kar po vrsti nas obiskuje nesreča za nesrečo. Zlobna roka mora zmeti tu svoje opravilo, da začne skedenj goret kar tako po polnoči. Kateri pa take nesreče ne občutijo. jih stiskajo pa nekateri trgovci na vse načine. Za gospode mesarje je precej pomagal članek v »Slovenskem Gospodarju« — »Uganka iz Šaleške doline«. Niso nam zboljšali cene pri živini, pač pa so pri mesu popustili kar dva dinarja pri 1 kg.

Jankova pri Vojniku. Otožno so zapeli zvonovi, ko smo spremljali na zadnji poti nepo-
tlačno nam mamico Marijo Kroflič, rojeno Ku-

kovič, bivšo posestnico v Jankovi. Pokojna je bila rojena dne 17. februarja 1864 v Špitaliču, je torej umrla v starosti 68 let. Kar nenadoma je Vsemogočni poklical našo ljubó mamico iz te solzne doline gori v nebeški raj, da obilno poplača vsa njena dobra dela, ki jih je storila v svojem mirnem in pobožnem življenju. Siromak pač ni zapustil njene gostoljubne hiše brez daru, zato vemo, da so jo spremljala pred božji stol vsa njena dejanja usmiljenja.

Gorica pri Štorah. Jesen prihaja v deželo, grozdje v naših goricač čaka obiravca, pa ti si nas zapustil, ti naš Anzek Tofantovi! V sredi največjega jesenskega dela si se preselil od nas in mi kar verjeti nismo mogli, da so se za večno umirile tvoje roke, za večno zaprle tvoje oči. Še le ko smo te v ponedeljek dne 26. septembra ponesli na šentlovrenski mirodvor in te izročili materi zemlji, smo se prav zavredli, da te zdaj ni več, da si se za večno poslovil od žene in otrok in od teh lepih vinogradov goriških. Za vedno! O kako kruta si včasih usoda! Kako lahko bi še ti Anzek gojil sadno drevje in se pečal z vinogradom, pa ti volja božja ni dopustila tega veselja in te je poklicala v drugo večno veselje. Dragi Anzek, počivaj mirno v tej lepi zemlji šentlovrenski! Spomin na te pa nam naj bo vzgled pridnosti in vzgled prave ljubezni do rodne grude. Tvoj svetel spomin naj živi! Preostanim naše iskreno sožalje!

Šmarje pri Jelšah. Čudna ptica. Že večkrat se je zaletela k nam in dalje časa plavala nad našo dolinico, se vpenjala nad Sv. Rokom in tje proti Zibiki in Žusmu ter zopet nazaj proti Sv. Miklavžu in je v krasnem poletu obkroževala naš trg, dokler ni zopet izginila tje doli proti Zagrebu, kjer baje gnezdi. Zadnji septemberski ponedeljek pa je v najlepšem solnčnem jutru — 5 minut pred pol deseto — prifrčala posebno lepa taka čudna ptica srebrno-bele barve v naše ozračje, preletela župnijo od vzhoda proti zahodu, se vrnila in obkrožila trg ter nam naklonila nekaj svojega belega in pisanega perja, s katerim se je lahni vetrič zanimivo igral, dokler se mu ni iztrgalo in na naših nasebinah v podobi letakov vsedlo na tla. Ta čudna ptica z lahko čitljivim napisom »Un-sa« je bilo propagandno letalo, ki je za 60letnico dnevnika »Slovenec« dne 25. in dne 26. septembra pre- in obletelo vse važnejše kraje Slovenije. Je li kdo naših ljudi dobil nakaznico za celomesečno brezplačno dobivanje »Slovenca«, mi še dozdej ni znano. — Z zanimanjem smo čitali v zadnji številki o naših pripravah na trgatve. Nekateri jo že opravljajo, pa ne trgajo, ampak odrezavajo grozdje z binžekom, kar je boljše za trs in za grozdje. Pohlevni dež zadnjega tedna nam je zadostno namočil, da lahko orjemo in sejemo, se paša popravlja in grozdje masti. — Zadnje dni je zopet trobil rog in gasilce klical na pomoč na Vrh, kjer je zgorela Lebeničnikova zidanka.

Božja pot Sv. gore (v župniji Sv. Peter pod Sv. gorami). Romanja na Sv. gore so za letos zaključena. Da to svetišče nima samo lokal-

Doraščajoči mladni nučimo zjutraj čajsko naravno »Franz Josefova« grenčice, ki doseže radi tega, ker čisti kri, želodec in čreva pri dečkih in deklicah prav znatne uspehe. V otroških klinikah se uporablja »Franz Josefova« voda že pri malih največ težko zagatenih bolnikih. »Franz Josefova« voda se dobi-
va pri vseh lekarnah, drogerijah in špecerij-
skih trgovinah.

nega pomena, temveč da spada med največja, najlepša ter najprijetnejša slovenska božja pota, kamor ne roma slovenski, temveč tudi hrvaški narod, bo sleherni potrdil. Pri-
vlačna sila svetogorskega svetišča sega tja do severne meje naše države in na jugu vneskozi do Zagreba in še dalje. Leto za letom se dotok romarjev na ta milostipolni kraj povečuje. Človek se nehote vpraša, kaj je povod, da se na ta hribček zbira vsako leto na stotisoče vernega ljudstva. Eden glavnih vzrokov je gotovo zavest, da Marija na tem milostipolnem kraju deli izredne milosti. To dokazujejo zaobljubljene podobe, med temi nekatere že okrog 300 let stare in druge javne zahvale v cerkvi; to ugotovi lahko vsak, ki čuje ob priliki romarskih shodov, da se imenuje med običajnimi »spomini« na tisoče zahval v čast svetogorski Kraljici: za čudežno ozdravljenje, za rešitev iz smrtne, življenjske nevarnosti, za pridobljeno srečo, za vrnjen dušni mir itd. To je v resnici kraj, kjer božja Mat' siplje dobrote trpečemu človeku. Drugi vzrok vsako leto naraščajočega števila romarjev, pa je kakor v potrebi tisočev in tisočev, ki pridejo od daleč, da tukaj za nekoliko ur ali dni odložijo vsakdanje skrbi in se napijejo ob osvežujočem vreću novih moči, ter se poklonijo milostipolni podobi svete Bogorodice. Je pa tudi mnogo takih, ki jih razen romanja privabi na ta kraj to, kar je tretji vzrok tako rekordnega števila obiskovalcev te božje poti, namreč prekrasna izletna točka. Kakor na dlani gleda naše oko slikovito Obsoteljsko dolino, znano po zgodovinskih kmetskih uporih, dalje lepo hrvaško Zagorje z zgodovinskim gradom Deseničkim, kjer je bila rojena nesrečna Veronika Desenička. V ozadju pa blesti venec lepih gora: Boč, Donačka gora ter Savinjske planine. Cerkev sama pa je v svoji razkošni slikariji in v stari umetnosti kot nevesta, ki se je praznično odela. Ni čuda torej, da se število svetogorskih romarjev leto za letom veča. Smo v času največje gospodarske in denarne krize, kakršne ne pomni naš rod in marsikateri je mislil, da bo obisk svetogorskega svetišča vsled tega letes manjši. Pa bilo je ravno narobe. Vse dni romanja je bil obisk kar nadvse velik, da celo presenetljiv. Samo na praznik dne 8. septembra t. l. je bilo na Sv. gorah nad 20.000 romarjev. Toda letošnja svetogorska romanja so zaključena, romarji že davno na svojih domovih. Pač sleherni je odnesel iz tega svetišča prijeten utis in z njim željo, da še pride pred prestol svetogorske Kraljice zopet in zopet. In prav je tako! Dal Bog, da ostane slovensko ljudstvo še v bodoče izrazito pobožno, kot je bilo vsikdar in smemo se nadejati boljših časov. Zavedajmo se namreč modrega izreka nepozabnega A. M. Slomška: »Časi so ravno taki, kakršni so ljudje!«

Kafra in njena uporaba.

Dvig pomena kafe.

Kafra je eden najstarejših kemičnih izdelkov, ki jih poznamo. Do 19. stoletja so rabili kafro le v zdravilstvu, zlasti pa še pri balzimiranju mrličev. Tedaj potrebno kafro so z lahkoto dobavljale dežele Daljnega Vzhoda. Z letom 1836 pa je napravil Američan Hyatt važno odkritje, da se da napraviti iz mešanice kafe in kolodija zmes, ki se da v vročem stanju gnesti, v hladnem stanju pa postane trdna. Odkril nam je vsem tako dobro znani celuloid.

Fabrikacija tega novega izdelka se je hitro razširila, zlasti radi tega, ker se je dal celuloid pri 125 stopinjah Celz. oblikovati čisto poljubno in so iz njega izdelovali najrazličnejše majhne in ne drage potrebščine. Z začetkom 20. stoletja pa je skoro namah nastala nova industrija, ki je zlasti pograbila prozorni celuloid. Bila je to filmska industrija, ki je leta 1924 porabila že 80% vsega na svetu izdelanega celuloida.

Kafrino drevo.

Dočim so leta 1860 porabili na vsem svetu le nekaj ducatov ton kafe, so l. 1924 porabili že 5 milijonov ton. Večino te kafe pa je dobivala industrija iz južne Kitajske in iz Japonske. Kafrino drevo je neke vrste čudak med drevesi. Na Japonskem ni kafrinih gozdov, temveč stojijo drevesa raztreseno med drugim drevjem. Ta drevesa so pravi orjaki; njih debela merijo pri tleh v premeru 10—12 m in mnogokrat dosega višino 120 m. Mladega kafrinega drevesa ni mogoče uporabiti. Šele, ko je drevo staro 10 let, začne izločati iz po vsem drevesu raztresenih stanic rumenkasto olje, katerega izloča vedno več in več in katero impregnira počasi vse deblo, veje, korenine in celo listje kafrinega drevesa. Šele pozneje, ko je drevo staro že 40—45 let, postane olje, ki ga drevo izloča, bolj gosto in čisto. Iz tega olja se izločajo beli prozorni kristali, ki so že iz kafe. In popolnoma sorazmerno, kakor se stara drevo, pojema oljnata tekočina in se povečava izločitev kafe. Največ kafe izloči drevo približno takrat, ko je staro kakih 100 let, največ pa jo je seveda v koreninah in v spodnjem deblu.

Na otoku Formozi so Japonci začeli z najbolj gospodarskim pridobivanjem kafe, ki obstoji v tem, da posekajo kafrina drevesa in jih narežejo v trske. Te trske lužijo nato v kotlih z vodno paro. Pri tem izhlapeva kafa, katera se pri ohlavitvi strdi v takozvano surovo kafa. To surovo kafa pa čisti jo naprej še v posebnih čistilnicah.

Umetno izdelovanje kafe.

Razumljivo je, da je zlasti Japonska od povečane porabe kafe mnogo zaslužila in da je zato kaj neprijetno občutila iznajdbo, ki je omogočila umetno izdelovanje kafe. Seveda ta izum še ni tako hitro ogrožal japonske produkcije kafe, vendar je bilo pričakovati, da se bo končno vendarle začel konkurenčni boj. Leta 1907 je stala kafa v evropskih pristaniščih okrog 10—12 frankov za 1 kg. Ker se je pa raba kafe stalno večala, so tudi cene kafe počasi toda stalno rastle. Ponudba ni bila velika in japonska vlada je s kafa previdno štedila. Ves trg je bil pravzaprav odvisen le od Japonske in takrat je prišel pravi trenutek, da se uvede umetno izdelana kafa. Lastna cena umetno izdelane kafe je znašala takrat glede na različne načine izdelovanje 5—8 frankov za 1 kg in bi bilo mogoče pri umetno izdelani kafi zelo dobro zaslužiti.

Japonska vlada je poskusila te tovarne umetne kafe onemogočiti takoj

na ta način, da bi ves izdelek v celoti pokupila. Vendar to ni šlo in japonska vlada je odnehala, pri tem pa držala cene kafe v isti višini. Tovarne za umetno kafa so rastle po vsem svetu kakor gobe po dežju, in prvi znaki so že kazali na to, da bo začela cena kafe padati. In tedaj je Japonska pokazala zobe in začel se je boj na nož, kakršnega lahko opažamo skoro pri vseh panogah gospodarstva v današnjem gospodarstvu. Najprej so začeli Japonci, ki so doslej sekali kafrina drevesa v gotovem redu, tako da jih ne bi mogli nikdar izsekati, vse križem divje sekati. Produkcija japonske kafe se je povečala za trikrat. Hkrati s tem so znižali Japonci ceno kafe v par mesecih na 6 frankov za 1 kg. Japonci so pri svoji kafi kljub temu še vedno zaslužili okrog 2 franka pri kg, dobičkanost tovarn za umetno kafa pa se je začela majati. Kljub temu so tovarne zdržale, čeprav niso skoro ničesar več zaslužile. Sedaj pa je Japonska udarila v drugič. Ker je terpentinsko olje, ki so ga tovarne uporabljale za izdelovanje kafe, prihajalo večinoma iz Francije in Amerike, je napravila Japonska divjo borzno špekulacijo, v kateri je pognala cene terpentinskega olja na svetovnem trgu od 60 na 300 frankov za 100 kg. Kljub temu, da je bilo s tem že onemogočeno izdelovati kafa brez izgube, so tovarne še vzdržale. Zato je Japonska zadala tovarnam zadnji udarec. Znižala je cene kafe na 3 franke za 1 kg in to je ustavilo vse tovarne za umetno kafa. Zadnje tovarne so se ustavile leta 1912 in Japonska je v tem gospodarskem boju zmagala, čeprav tudi s hudimi žrtvami.

Kljub temu pa Japonska ni takoj zvišala cen za kafa, ker je vedela, da bi tovarne z umetno kafa začele takoj obratovati. Do svetovne vojne ji tiščala cen na 3 frankih. Ob izbruhu svetovne vojne pa so vojskujoče se države rabile ogromne množine kafe za razstreljiva. Japonska je navila cene in drago prodajala kafa, dočim so pa lastniki tovarn za kafa že zdavnaj odprodali svoje tovarne in stroje, ki so šli med staro železo. Po svetovni vojni se je boj začel znova, toda ta ni bil več tako hud in tovarne so same po sebi nehale z obratom.

Nov sovražnik kafe.

Sedaj pa grozi kafi drug sovražnik, ki je mnogo bolj resen, namreč tehnični razvoj sam, ki je marsikje izpodrinil celuloid. Izdelki, ki so bili doslej večinoma iz celuloida, so našli primernejše surovine, tako zlasti galalit, viskoid, bakelit in druge. Filmska industrija se resno bavi, da bi zamenjala filme iz celuloida, ki tako radi gorijo, s težko gorljivimi filmi iz acetylceluloze. S tem bi se zmanjšala uporaba kafe za 80% in vsa uporaba kafe bo omejena le še na zdravstvene preparate in na industrijo razstreliv. Tako se bo zgodilo, da bo mogoče v prihodnjih desetletjih kafa, ki je sicer zmagala enkrat nad tehniko, končno poražena prav od nje.

Vprašanja in odgovori.

A. G. v P. Kako bi prišel z ubožnim listom v bolnico? — Najprej mora uradni zdravnik ugotoviti, da morate v bolnico. Potem mora za vas plačati občina, ako vi nimate, nekdo pač mora plačati.

P. B. K v M. Ali moram dati zavarovati strežnico, ki mi samo par ur na dan streže? — Ta oseba je povsem samostojna, niti ne stanuje pri vas, zato niste dolžni je zavarovati.

J. G. v L. Moj sin se je učil mesarski. Sredi pouka je prenehal. Ali se mu bo kdaj štelo? — Od mojstra, kjer se je učil, mora zahtevati izpričevalo, da je bil toliko časa v uku. Ako bi mojster tega ne dal, prijavite zadevo občini (srezko načelstvo). Potem se fantu to šteje v učno dobo pri kakem drugem mojstru.

S. B. v P. Kako bi našla Rusa, ki je dolžen skrbeti za otroka? — Ako veste njegov naslov, javite zadevo potom občine na srezko načelstvo, ki bo potom zunanjega ministrstva skušalo doseči, da bogati Rus skrbi za otroka.

J. M. v P. Kako se odvadim jecljanja? Zelo lahko. Treba je samo paznje, da ne govorite prehitro in da ne uporabljate besede, ki se začnejo s p, samostojno, ampak le v zvezi z drugimi besedami.

K. S. v P. Kje je šoferska šola? V Mariboru je ena, učite pa se lahko pri vsakem lastniku avtomobila, tudi na tovarnem. Ko znate, se prijavite za šoferski izpit.

T. St. v Gr. Za 360 Din dolga je odvetnik zaračunal 110.75 Din stroškov za tožbo. Ali ni to škandal? — Je veliko sicer, toda po tarifi si ne morete nič pomagati. Ako mislite, da je preveč, zahtevajte sodniško odmero stroškov.

F. H. v L. K. Posestvo se niti po sedmih letih na davkarji ni prepisalo na pravega lastnika. Kdo je dolžen plačati davke? — Pristojbine so bile vendar plačane, torej pomota. Zahtevajte na davčnem uradu, da uredijo zadevo. Davk plačuje pravi lastnik. Ako ga je plačeval, pa bi ga sicer kot oče devedletih otrok bil prost, mu bo to davkarja vpisala v dobro za druge davke. Treba pa je vse predložiti z dokumenti opremljeno.

M. K. v G. Ali res daje banska uprava vsakemu kmetu brezobrestno posojilo? — Zadnji čas govorijo ljudje vsemogoče o kmetijskih posojilih. Pa so te govorice brez podlage. Zakon izide v kratkem, potem bomo tudi mi o tem več pisali. Govoric in načrtov ne prinašamo, da se ne bodo ljudje motili, kakor so se pri trošarinah, ki je povzročila tako kolobocijo, da se nihče ni več spoznal.

J. P. v M. Ali je še prosto mesto učenca v knjigovozništvu Cirilove tiskarne? — Ne, je že oddano.

K. A. v D. Kje ima Bata prodajalno? — Za Vas v Celju najbližje.

Š. v Chanesée. Koliko znaša francoski frank v dinarjih? Uradno znaša 1 frank = 2.23 Din. Vaše znamke so za nas nerabne.

H. C. 223 v T. Posodil sem denar za nakup posestva. Ali lahko izterjam? — Prvo, kar morate napraviti, je to, da v smislu dogovora odpoveste, pa mora on to potrditi, ali pa mu morate pismeno in priporočeno to odpovedati. Nato se je ravnati po času, kakor ste obljubili čakati. Videti pa je, da bo težko brez tožbe dobiti. Sedanji zakon o zaščiti preneha dne 20. oktobra.